

«Η αξιοποίηση των ΤΠΕ και της πλατφόρμας wordpress στη διαθεματική, ομαδοσυνεργατική με τη μέθοδο project προσέγγιση διδασκαλίας του μαθήματος της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου»

Παπακίτσου Ι. Βασιλική,

ΠΕ02 Φιλολόγος vasiliki.i.papakitsou@gmail.com

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η παρούσα εργασία αποτελεί μία καινοτόμο δράση για το σχολείο που υλοποιήθηκε τη σχολική χρονιά 2012-2013 με αφορμή το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών στο μάθημα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου. Το μάθημα στηρίχθηκε σε ένα έντυπο με ερευνητικές εργασίες με τη μέθοδο project που λειτούργησε και ως διδακτική πρόταση. Συγκεκριμένα γίνεται αναφορά στη δημιουργία της πλατφόρμας efilologos.wordpress.com και την αξιοποίηση των ΤΠΕ στη διδακτική διαθεματική προσέγγιση της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου, στην ενότητα «Τα φύλα στη Νεοελληνική Λογοτεχνία».

Η πλατφόρμα δημιουργήθηκε με στόχο να αξιοποιήσει τις Νέες Τεχνολογίες στη διδακτική πράξη παράλληλα με άλλα διδακτικά μοντέλα. Η συγκεκριμένη διδακτική διαθεματική πρόταση υλοποιήθηκε στο τμήμα Α΄2 Λυκείου των Εκπαιδευτηρίων Δούκα.

Στόχος ήταν η προώθηση της μαθητικής αυτενέργειας, η ενίσχυση της βιωματικής και διερευνητικής διάθεσης των μαθητών, αλλά και των ομαδοσυνεργατικών μοντέλων μάθησης με ερευνητικές εργασίες και εργασίες με τη μέθοδο project, η παραγωγή πρωτότυπου γραπτού και προφορικού λόγου. Παράλληλα επιδίωξη ήταν να αξιοποιηθούν οι νέες τεχνολογίες και στην ευρύτερη εκπαιδευτική διαδικασία.

ΛΕΞΕΙΣ ΚΛΕΙΔΙΑ: Αξιοποίηση ΤΠΕ, Διαθεματικότητα, Πλατφόρμα Wordpress, Ομαδοσυνεργατική Μέθοδος, Μέθοδος Project.

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Με την παρούσα εργασία θα προσεγγίσουμε μία καινοτόμο δράση που ξεκίνησε τη σχολική χρονιά 2011-2012 με αφορμή το Νέο Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών στο μάθημα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α΄ Λυκείου. Ειδικότερα αφορά στην ενότητα «Τα φύλα στη Λογοτεχνία». (ΦΕΚ 1562 τεύχος 2, 27/6/2011 σελ. 21068 κ.ε.). Σύμφωνα με το Πρόγραμμα Σπουδών είναι σημαντικό οι μαθητές να μάθουν να εργάζονται ομαδοσυνεργατικά, να προσεγγίζουν τη γνώση διαθεματικά αξιοποιώντας την Πληροφορική, την Ψυχολογία, τη Νεοελληνική Γλώσσα, την Κοινωνιολογία, τις Τέχνες και να παρουσιάζουν το δικό τους πρωτότυπο γραπτό και προφορικό υλικό. Στη Γ΄ φάση της διδακτικής προσέγγισης, το μεταναγνωστικό στάδιο, το μάθημα στηρίζεται σε έντυπο που δημιούργησε η εκπαιδευτικός με προτεινόμενα σχέδια εργασίας με τη μέθοδο project ως διδακτική πρόταση και οι μαθητές τα υλοποιούν ομαδοσυνεργατικά. Για την επιτυχή έκβαση των προσπαθειών των μαθητών είναι σημαντικό να υπάρχει δυνατότητα διάδρασης των ομάδων μεταξύ τους, αλλά και των ομάδων με την εκπαιδευτικό ώστε η επικοινωνία να είναι πιο άμεση και αποτελεσματική για όλους. Ζητούμενο της παρούσας διδακτικής πρότασης είναι και η συστηματική ένταξη στη διδακτική πράξη των ΤΠΕ και η παροχή ποικίλων ερεθισμάτων, που θα ενεργοποιήσει θετικά τους μαθητές για τα Κείμενα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Για να αποφευχθούν τεχνικά, λειτουργικά προβλήματα και προβλήματα επικοινωνίας, που προέκυψαν τη σχολική χρονιά 2011-2012, η εκπαιδευτικός δημιούργησε την πλατφόρμα efilologos.wordpress.com στο τέλος της σχολικής χρονιάς 2011-2012 ώστε η διδακτική πρόταση να υλοποιηθεί πιο οργανωμένα μέσα από την πλατφόρμα την επόμενη χρονιά 2012-2013. Η πλατφόρμα δημιουργήθηκε με σκοπό να αξιοποιηθούν οι Νέες Τεχνολογίες στη διδακτική πράξη. Η συγκεκριμένη διδακτική διαθεματική πρόταση υλοποιήθηκε σε δύο τμήματα, Α΄1, Α΄2

Λυκείου των Εκπαιδευτηρίων Δούκα. Στην παρούσα εισήγηση θα παρουσιαστεί το τμήμα Α'2, 25 μαθητών/τριών.

ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση στηρίχθηκε:

1. Στις κοινωνικοπολιτισμικές θεωρίες για τη μάθηση που εισήγαγε ο L. Vygotsky. Η μάθηση είναι διαδικασία κοινωνικής αλληλεπίδρασης. Το άτομο μαθαίνει όταν συνεργάζεται με άλλα άτομα, σε κοινές δραστηριότητες, σε συγκεκριμένες επικοινωνιακές περιστάσεις και πολιτισμικά πλαίσια (γλώσσα, παραδόσεις, στερεότυπα, αντιλήψεις). Διδάσκοντες και διδασκόμενοι αναπτύσσουν μια δική τους ιστορία κοινών αντιλήψεων και δημιουργούν γνώση. Η μάθηση αποτελεί συλλογικό επίτευγμα (Faulkner, Woodhead, 1999). Βασική αρχή της θεωρίας του Vygotsky είναι η Ζώνη Επικείμενης Ανάπτυξης της οποίας βασικός άξονας είναι η κρίσιμη διαμεσολαβητική λειτουργία του περιβάλλοντος και των ατόμων που προσφέρουν στο παιδί βοήθεια για τη γνωστική, γλωσσική και εσωτερική πορεία της εξέλιξής του. Ο ρόλος του καθηγητή είναι διαμεσολαβητικός μεταξύ του μαθητή και της γνώσης (Tharp, Gallimore, 1999).

2. Τη θεωρία του εποικοδομητισμού (constructivism). Ο μαθητής οικοδομεί τη νέα γνώση, βασιζόμενος στις προ υπάρχουσες γνώσεις, εμπειρίες, πεποιθήσεις, τις «θεωρίες» που χρησιμοποιεί προκειμένου να ερμηνεύσει αντικείμενα ή γεγονότα. Η γνώση είναι αλληλένδετη με την εμπειρία και τη δράση (Ράπτης, Ράπτη, 2001). Μαθαίνει σύμφωνα με τη θεωρία του Dewey, μέσα από την πράξη. Η διδακτική μέθοδος που θα χρησιμοποιήσουμε βασίζεται στις αρχές της ανακαλυπτικής -διερευνητικής μάθησης του J. Bruner, με την ανάπτυξη εσωτερικών κινήτρων μάθησης από μέρους του μαθητή. Παράλληλα, θα χρησιμοποιήσουμε την ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και τη μέθοδο project. Οι μαθητές μέσω της κοινωνικής αλληλεπίδρασης με τους συμμαθητές τους, τον εκπαιδευτικό και το ευρύτερο περιβάλλον καθώς και της ανάληψης σύνθετων σχεδίων εργασίας, αναπτύσσουν την κριτική τους σκέψη και ικανότητα καθώς και συνεργατικές δεξιότητες (Ματσαγγούρας, 2002). Η μέθοδος project (Project Based Learning - PBL) στηρίζεται στη βιωματική, συνεργατική και πολυαισθητηριακή προσέγγιση της γνώσης (Χρυσάφιδης, 1994). Τα παιδιά μέσω της βιωματικότητας αυτενεργούν, εκφράζονται και δημιουργούν. Αναπτύσσουν την ικανότητα για κριτικό αναστοχασμό (Δεδούλη, 2002). Το PBL αποτελεί ένα διδακτικό μοντέλο που στοχεύει μεταξύ άλλων στην ανάπτυξη κρίσιμων δεξιοτήτων του 21ου αιώνα, όπως η συνεργασία, η επικοινωνία και η κριτική σκέψη (<http://www.bie.org>). Η μέθοδος της ομαδικής συνεργατικής ερευνητικής εργασίας, εξασφαλίζει τη διεπιστημονική προσέγγιση της γνώσης με την συμμετοχή όλων των μελών της ομάδας στο στάδιο του σχεδιασμού, της εφαρμογής και της αξιολόγησης του αποτελέσματος (Frey, 1986). Η χρήση νέων τεχνολογιών αυξάνει το ενδιαφέρον των μαθητών ενώ δίνει τη δυνατότητα πολυτροπικής προσέγγισης μιας ενότητας (Ψυχάρης, 2009).

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού είναι συντονιστικός, διαμεσολαβητικός, καθοδηγητικός, συμβουλευτικός, υποστηρικτικός, ενθαρρυντικός ενώ περιορίζεται σημαντικά η μετωπική διδασκαλία.

ΣΤΟΧΟΙ

Οι στόχοι τίθενται σύμφωνα με τη ψηφιακή ταξινόμια του Bloom (2009) που προτείνεται ως οδηγός για τη διαμόρφωση σεναρίων που υποστηρίζονται από τις ΤΠΕ.

Γνωστικοί

1. Να είναι σε θέση να αναλύουν και να κατανοούν το ιστορικό – κοινωνικό – πολιτιστικό πλαίσιο των κειμένων.

2. Να διερευνούν τα κοινωνικά στερεότυπα περί φύλου και τον τρόπο που αποτυπώνονται στη λογοτεχνική παραγωγή.

3. Να εντοπίζουν και να αναλύουν/ερμηνεύουν τον ρόλο και τα χαρακτηριστικά των φύλων αλλά και τις σχέσεις που αναπτύσσονται μεταξύ τους.

4. Να παρουσιάζουν τεκμηριωμένα ηθογραφικά και ψυχογραφικά στοιχεία των χαρακτήρων των έργων και των μεταξύ τους σχέσεων.

5. Να γνωρίσουν τις αφηγηματικές τεχνικές με τις οποίες η λογοτεχνία κατασκευάζει εικόνες του φύλου.

6. Να εκφέρουν άποψη για τα θέματα των κειμένων, συνδέοντάς τα με την καθημερινή τους εμπειρία.

7. Να μπορούν να συγκρίνουν γραπτά ή προφορικά δύο ή περισσότερα κείμενα, έχοντας ως άξονα παρατήρησης ένα ή περισσότερα από τα προτεινόμενα υποθέματα.

8. Να μπορούν να συγκρίνουν λογοτεχνικά κείμενα με κινηματογραφικές ταινίες ανάλογης θεματικής.

Παιδαγωγικοί

1. Να συγκεντρώνουν υλικό από διάφορες πηγές, να το επεξεργάζονται κατάλληλα και να συνθέτουν ερευνητικές εργασίες.

2. Να οικοδομήσουν τη γνώση τους με αυτενέργεια.

3. Να αναπτύξουν την κριτική τους σκέψη μέσω της διερευνητικής και ανακαλυπτικής μάθησης.

4. Να δραστηριοποιηθούν στη βιωματική μάθηση. Να εξοικειωθούν με τη δημιουργική και βιωματική ανάγνωση.

5. Να αναπτύξουν μεταγνωστικές δεξιότητες καθώς και αναστοχασμού μέσα από τις διαδικασίες της αυτοαξιολόγησης, ετεροαξιολόγησης και αξιολόγησης των εργασιών τους από τους συμμαθητές τους και την εκπαιδευτικό.

6. Να αποκτήσουν δεξιότητες επικοινωνίας, αυτορρύθμισης, ενσυναίσθησης, ομαδικού πνεύματος, δημοκρατικής συνείδησης μέσα από την ομαδοσυνεργατική μάθηση.

7. Να αξιοποιήσουν την προσληφθείσα γνώση στην καθημερινότητα, απόκτηση ταυτότητας και αυτοπροσδιορισμού μέσα από την επαφή με τη λογοτεχνία και τη διαθεματική της προσέγγιση.

8. Να αναπτύξουν μέσα από το ατομικό τους έργο και τη προσφορά τους στην ομάδα, την αυτοπεποίθηση και αυτοεκτίμησή τους.

Τεχνολογικοί

1. Να γνωρίσουν την πλατφόρμα wordpress ως ομαδοσυνεργατικό εργαλείο web2.0 και web-quest με τη βιωματική εφαρμογή της μέσα και έξω από τη σχολική τάξη.

2. Να αναπτύξουν δεξιότητες συλλογής, διαχείρισης και αξιοποίησης της κατάλληλης πληροφορίας στο διαδίκτυο.

3. Να αποκτήσουν θετική στάση απέναντι στη χρήση των ΤΠΕ κατά τη μαθησιακή διαδικασία.

4. Να εξοικειωθούν στη χρήση ψηφιακών εργαλείων και να συνθέτουν πολυτροπικά κείμενα σε μορφή MS Powepoint, συνδυάζοντάς τα με υλικό από το διαδίκτυο (φωτογραφίες, ταινίες, μουσική, video).

5. Να αποκτήσουν κριτική στάση απέναντι στο διαδικτυακό περιβάλλον (δεξιότητες κριτικού ψηφιακού γραμματισμού).

Η ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΗ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑ: ΕΝΑ WEB 2.0 ΕΡΓΑΛΕΙΟ ΠΟΥ ΑΠΟΤΕΛΕΙ ΟΡΓΑΝΩΤΗ ΤΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗΣ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑΣ

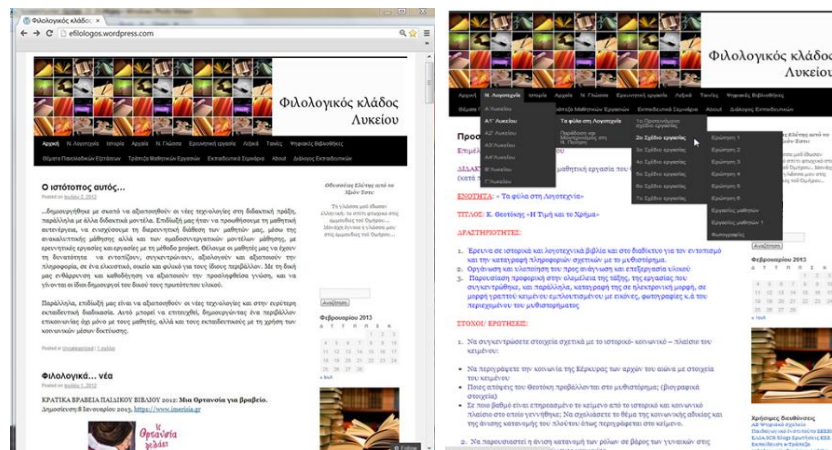
Είναι σημαντικό να λάβουμε υπόψη πως το συγκεκριμένο σχολείο υποστηρίζει τη χρήση των ΤΠΕ στη διδακτική πράξη. Σε κάθε σχολική αίθουσα υπάρχει υπολογιστής για παρουσιάσεις, προτζέκτορας, διαδραστικός πίνακας, σύνδεση με το διαδίκτυο. Οι μαθητές διαθέτουν προσωπικό φορητό ηλεκτρονικό υπολογιστή και ενθαρρύνονται να τον αξιοποιούν.

Η πλατφόρμα αρχικά λειτουργεί ως οργανωτής της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Αξιοποιείται ως ομαδοσυνεργατικό εργαλείο WEB 2.0. Παρέχει ψηφιοποιημένα σχέδια μαθήματος που μπορούν να υλοποιηθούν από τους μαθητές. Συμβάλλει στην εκπαιδευτική μεθοδολογία, ενώ λειτουργεί και ως εργαλείο για webquest αφού ο μαθητής εξοικειώνεται

με τη γνώση που παρέχει το διαδίκτυο, μαθαίνοντας να το χρησιμοποιεί ως πηγή (Dodge, 2001). Επιπρόσθετα, η συγκεκριμένη πλατφόρμα λειτούργησε και βοηθητικά για μαθητές/τριες που απουσίαζαν λόγω ασθένειας από τα μαθήματά τους και ήθελαν να ενημερώνονται για την πορεία των εργασιών της ομάδας τους. Η πλατφόρμα στηρίχθηκε στη γραμμική παράθεση των μαθημάτων. Κάτω από το μάθημα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας, δημιουργήθηκαν οι στήλες των τμημάτων, και σε κάθε τμήμα υπάρχει η επιλογή του έντυπου για τη συγκεκριμένη θεματική ενότητα: «Τα φύλα στη Νεοελληνική Λογοτεχνία». Σε αυτό το έντυπο περιέχονται προτεινόμενα σχέδια εργασίας με τη μέθοδο project στο οποίο έχουν πρόσβαση όλοι οι μαθητές.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΟΥ ΣΕΝΑΡΙΟΥ

Αρχικά, παρουσιάστηκε από την εκπαιδευτικό στους μαθητές μέσω του διαδραστικού πίνακα η συγκεκριμένη πλατφόρμα, που δημιουργήθηκε με το wordpress και οι δυνατότητες που παρέχει (όπως εμφανίζεται στο Σχήμα 1).

Σχήμα 1: Η πλατφόρμα και η διαδρομή που ακολουθεί ο μαθητής για να εισέλθει στο περιβάλλον εργασίας του.

Οι μαθητές πλοηγήθηκαν στις σελίδες της πλατφόρμας και στο υπάρχον υποστηρικτικό υλικό, Λεξικά, Ψηφιακές βιβλιοθήκες, Χρήσιμες διευθύνσεις, Διαδικτυακές διευθύνσεις για τη Λογοτεχνία, Ταινίες, ώστε να εξοικειωθούν με τα εργαλεία που προσφέρει και τη χρήση της. Γνώρισαν και το περιβάλλον που δημιουργήθηκε για κάθε Προτεινόμενο Σχέδιο και άρα Ομάδα Εργασίας με αφετηρία την επιλογή του τμήματός τους.

ΚΑΤΑΝΟΜΗ ΤΩΝ ΜΑΘΗΤΙΚΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ

Η συγκεκριμένη διδακτική πρόταση εφαρμόζεται στην τρίτη φάση της διδακτικής διαδικασίας, το μετα-αναγνωστικό με υλοποίηση και παρουσίαση ομαδοσυνεργατικών εργασιών. Οι μαθητές αξιοποιούν την προσληφθείσα γνώση από τα δύο προηγούμενα στάδια αλλά και την κατακτημένη από το Γυμνάσιο. Παρουσιάζονται συνοπτικά η προ-αναγνωστική (α' φάση) και η αναγνωστική φάση (β' φάση). Δίνεται έμφαση στην μετά την ανάγνωση φάση (γ' φάση).

Η Α' φάση: πριν από την ανάγνωση, περιλαμβάνει δύο διδακτικές ώρες. Οι μαθητές εισάγονται στο θέμα της διδακτικής ενότητας μέσω των προσωπικών τους βιωμάτων, των προηγούμενων γνώσεων και εμπειριών τους (Χοντολίδου, 2012). Καλούνται παράλληλα να αξιοποιήσουν βιβλιογραφικές και διαδικτυακές πηγές καθώς και πολυτροπικά κείμενα με θέμα τη γυναίκα και τους ρόλους της στην κοινωνία από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. Παρουσιάζουν τις εργασίες τους σε μορφή MS Word ή MS Powerpoint στην ολομέλεια του τμήματος.

Η Β' Φάση: κατά την ανάγνωση, περιλαμβάνει κατά προσέγγιση 8 διδακτικές ώρες. Η επιλογή των λογοτεχνικών έργων πεζών και ποιητικών γίνεται με κριτήριο το Αναλυτικό Πρόγραμμα Σπουδών για το μάθημα Νεοελληνικής Λογοτεχνίας της Α' Λυκείου. Στη

διάρκεια της φάσης αυτής υλοποιούνται δραστηριότητες των μαθητών με ερωτήσεις βασισμένες στους παρακάτω άξονες: α) κοινωνικό - ιστορικό πλαίσιο (βιογραφικά στοιχεία συγγραφέα), β) ανάλυση και ερμηνεία των ρόλων των δύο φύλων /πατριαρχικές και ανδροκρατούμενες κοινωνίες, γ) σκιαγράφηση των χαρακτήρων, συγκρίσεις με τη σημερινή κοινωνία και τις προσωπικές τους αντιλήψεις και εμπειρίες, δ) εντοπισμός εκφραστικών μέσων, λεξιλογίου και τεχνικών με τα οποία οι δημιουργοί πραγματεύονται το θέμα τους (για τα ποιήματα). Οι μαθητές παρουσιάζουν τα αποτελέσματα των εργασιών τους στην ολομέλεια του τμήματος και ακολουθεί εποικοδομητική συζήτηση. Οι μαθητές εργάζονται σε ομάδες. Στόχος είναι να εξοικειωθούν με την ομαδοσυνεργατική μέθοδο.

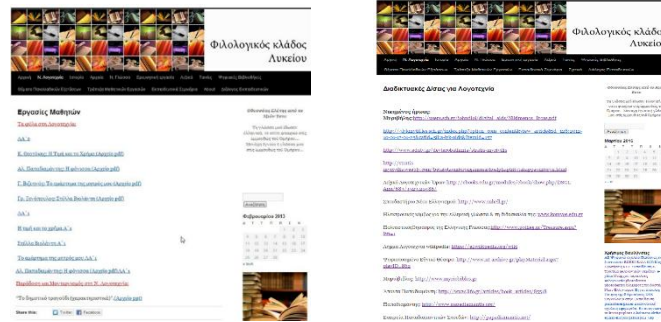
Η Γ΄ Φάση: μετά την ανάγνωση, ολοκληρώνεται σε ένα μήνα κατά προσέγγιση και τα αποτελέσματα των εργασιών ανακοινώνονται μετά τις διακοπές των Χριστουγέννων. Οι μαθητές διαβάζουν ολόκληρα λογοτεχνικά έργα και συνθέτουν ομαδοσυνεργατικές εργασίες με τη μέθοδο project. Στο μεσοδιάστημα γίνεται η επεξεργασία από τους μαθητές και την εκπαιδευτικό και άλλων λογοτεχνικών έργων, ενώ παράλληλα κατά τη μαθησιακή διαδικασία επιμελούνται και τα projects. Ο χρόνος κρίνεται επαρκής και κατάλληλος για απρόσκοπτη και αποτελεσματική εργασία σε συνεννόηση πάντα με τους μαθητές/τριες.

Σε κάθε project εκτός από τις προτεινόμενες δραστηριότητες-ερωτήσεις αναγράφονται οι σκοποί και οι στόχοι της ερευνητικής εργασίας, το χρονοδιάγραμμα δραστηριοτήτων, οι προεκτάσεις σε άλλα μαθήματα, οι θεμελιώδεις διαθεματικές έννοιες, τα κριτήρια αξιολόγησης και έτσι οι μαθητές εργάζονται μεθοδικότερα, οργανωμένα αλλά και αυτενεργούν. Τα Λογοτεχνικά Έργα που επιλέχτηκαν για τις Ομαδοσυνεργατικές Εργασίες ήταν: Κ. Θεοτόκης «Η Τιμή και το Χρήμα», και η ταινία της Τόνιας Μαρκετάκη: «Η Τιμή της αγάπης», Κ. Θεοτόκης «Η Τιμή και το Χρήμα», δόθηκε παράλληλο κείμενο: Αλ. Παπαδιαμάντη «Πατέρα στο σπίτι», Αλ. Παπαδιαμάντη «Η φόνισσα», Γρ. Ξερόπουλος «Στέλλα Βιολάντη», Γ. Βιζυηνός «Το αμάρτημα της μητρός μου».

Οι μαθητές έχουν εξοικειωθεί με την ομαδοσυνεργατική μάθηση και διαθεματική προσέγγιση της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας στις δύο προηγούμενες φάσεις. Είναι λοιπόν εύκολο στη γ΄ φάση να χωριστούν σε ομάδες και να αναλάβει η κάθε ομάδα το δικό της project. **Οι μαθητές χωρίζονται σε πέντε ομάδες «μελετητών-ερευνητών»** (ομάδα: 2 καλοί+2 μέτριοι+1 αδύνατος), (Ματσαγγούρας, 2011). Σε κάθε ομάδα, έχει οριστεί ένας συντονιστής και κατά περίπτωση, λαμβάνοντας υπόψη ιδιαίτερες δεξιότητες και ενδιαφέροντα των μαθητών, ένας/μία γραμματέας που θα διαμορφώσει την ομαδική διαθεματική εργασία σε μορφή MS Powerpoint και MS Word. Ορίζεται ένας εκπρόσωπος για κάθε ομάδα. Σε αυτή τη φάση γίνεται και η ουσιαστική εμπλοκή των μαθητών με την πλατφόρμα και τη χρήση της.

Στη συνέχεια η κάθε ομάδα αναλαμβάνει το δικό της προτεινόμενο σχέδιο εργασίας στο κατάλληλα διαμορφωμένο περιβάλλον.

Έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να παρακολουθήσουμε την αξιοποίηση των ΤΠΕ και τη λειτουργία της πλατφόρμας μέσα από την **πορεία εργασιών της ομάδας** που ανέλαβε το 2^ο project: «Η Τιμή και το Χρήμα» του Κ. Θεοτόκη. Οι στόχοι που έχουν ήδη αναφερθεί αφορούν και στο συγκεκριμένο λογοτεχνικό έργο. Παράλληλα με το λογοτεχνικό έργο, η ομάδα έχει αναλάβει να δει την ταινία της Τόνιας Μαρκετάκη «Η Τιμή της αγάπης» και να ενσωματώσει τις απόψεις της στην εργασία. Η ταινία θα μπορούσε να ανέβει στην ειδική στήλη Ταινίες που υπάρχει στην πλατφόρμα ώστε όλοι οι μαθητές να έχουν άμεση πρόσβαση. Ωστόσο, επειδή λογοκρίθηκε λόγω κάποιων σκηνών, δόθηκε στους μαθητές DVD με την ταινία. Στο τέλος κάθε project υπάρχουν βιβλιογραφικές και διαδικτυακές πηγές που λειτουργούν ως διαδικτυακοί σύνδεσμοι (links) στις αντίστοιχες ιστοσελίδες (πχ. <http://www.ekebi.gr>, www.elia.org.gr) κάνοντας το έργο της αναζήτησης ακόμα πιο εύκολο. Την ίδια στιγμή, μπορούν να επισκεφτούν τη στήλη Ψηφιακές Βιβλιοθήκες, Λεξικά και να αναζητήσουν υλικό, ενώ επιλέγοντας το διαδικτυακό σύνδεσμο (link) Σχολική Βιβλιοθήκη, να εντοπίσουν υλικό που διατίθεται στη βιβλιοθήκη του σχολείου. Περισσότερο πληροφοριακό υλικό ανακτούν από τις Χρήσιμες Διευθύνσεις και τις Διαδικτυακές Δ/σεις για τη Λογοτεχνία (όπως εμφανίζεται στο Σχήμα 2).

Σχήμα 2 : Η κεντρική σελίδα της πλατφόρμας, όπου οι μαθητές αναρτούν τις τελικές εργασίες τους. Διαδικτυακές Δ/νσεις για τη Λογοτεχνία

Παρωθούνται, ωστόσο, να αναζητήσουν και περισσότερες πηγές από το διαδίκτυο, με βιβλιογραφικές και διαδικτυακές αναφορές, αφού πρώτα τις ελέγξουν και τις αξιολογήσουν.

Οι μαθητές, έχουν μία πρώτη εικόνα της εργασίας τους, ενώ σχεδιάζουν και οργανώνουν απρόσκοπτα και γρήγορα το υλικό τους και τον χρόνο τους. Επιτυγχάνεται η διερευνητική προσέγγιση της μάθησης, ώστε να παρωθούνται σε μεγαλύτερη αυτοβελτίωση. Εργάζονται ομαδοσυνεργατικά μέσα και έξω από το σχολείο.

Το ιδιαίτερο σε όλη τη διαδικασία, είναι πως τα projects είναι δομημένα με ερωτήσεις – δραστηριότητες. Κάθε μαθητής σε κάθε ομάδα, έχει τη δική του ή τις δικές του ερωτήσεις που έχει αναλάβει να απαντήσει, μετά από συνεννόηση με την υπόλοιπη ομάδα. Δίπλα λοιπόν από κάθε project υπάρχουν γραμμικά οι ερωτήσεις του. Στην ίδια στήλη υπάρχει η επιλογή Εργασίες μαθητών όπου ο συντονιστής της κάθε ομάδας, έχει αναλάβει να οργανώσει την ομάδα, αλλά και να αναρτήσει την εργασία σε μορφή MS Powerpoint και την επεξεργαστούν κατάλληλα πριν την τελική υποβολή της. Έχει αναρτηθεί φωτογραφία, ενδεικτική, για τον τρόπο εργασίας στη σχολική αίθουσα (όπως εμφανίζεται στο Σχήμα 3).

Σχήμα 3: Οι μαθητές εργάζονται ομαδοσυνεργατικά

Επιλέγοντας την ερώτησή του ο μαθητής ανοίγει ένα κατάλληλα διαμορφωμένο περιβάλλον στο οποίο εισέρχεται με τον κωδικό του και γράφει την εργασία του. Η διάδραση επιτυγχάνεται, απαντώντας η καθηγήτρια, στο χώρο «υποβολή απάντησης», που εμφανίζεται κάτω από την απάντηση του μαθητή. Αυτό δίνει τη δυνατότητα και στην καθηγήτρια να ξέρει τι έχει αναλάβει ο μαθητής, αλλά και να μπορεί να ελέγξει την πρόοδο των εργασιών του και να υποστηρίξει, καθοδηγήσει, ενισχύσει τον μαθητή στην προσπάθειά του, ανάλογα με τις ιδιαίτερες ανάγκες, ενδιαφέροντα, πορεία μάθησής του, ώστε να φτάσει στην καλύτερη για τον ίδιο απάντηση. Το σημαντικό είναι πως αναπτύσσεται πολύ καλή διάδραση μεταξύ καθηγήτριας-μαθητή και των μαθητών της ομάδας μεταξύ τους, μέσα και έξω από τη σχολική αίθουσα. Ακόμα, η καθηγήτρια μπορεί να αξιολογήσει και την ατομική επίδοση του μαθητή στην εργασία αλλά και τον τρόπο που εργάστηκε συνολικά η ομάδα σύμφωνα με τα κριτήρια που έχουν δοθεί. Ταυτόχρονα η κάθε ομάδα μπορεί να βλέπει την πορεία εργασιών των άλλων ομάδων, όλες οι ομάδες τα σχόλια της καθηγήτριας και έτσι να αναπτύσσουν διάλογο, να εξασκούν την κριτική τους σκέψη και να κινητοποιούνται περισσότερο. Τέλος, όλες οι εργασίες, αφού ολοκληρωθούν και αξιολογηθούν σε ένα πρώτο επίπεδο, αναρτώνται και στην κεντρική στήλη της πλατφόρμας Εργασίες Μαθητών ώστε να παρουσιαστούν.

Οι μαθητές, γίνονται κέντρο της μαθησιακής διαδικασίας, συμμετέχοντες, συνεργαζόμενοι, μέσω της βιωματικότητας. Μαθαίνουν να αλληλοβοηθούνται, να συνεργάζονται και να επιτυγχάνουν τη βελτίωση τόσο της ομαδικής όσο και της ατομικής τους απόδοσης. Έρχονται σε επαφή με το λογοτεχνικό πλούτο, τον Κινηματογράφο, το Θέατρο, τη Μουσική, την Ιστορία και τον Πολιτισμό γενικότερα, εμπλουτίζοντας τις εργασίες τους (όπως εμφανίζεται στο Σχήμα 4).

Ερώτηση 7η - Ταινία

Ερωτηθέντα 2η

Η υποκριτική ικανότητα των ηθοποιών είναι αξιοθαύμαστη.

Αποκορύφωμα αποτελεί η σκηνή με τη Σόφρα επιστήμη, η οποία οδύρεται και χτυπιέται έξω από το σπίτι του Αντρέα φωνάζοντας.

Η αγωνία, ο φόβος, η αγάπη, τα πάθη των πρωταγωνιστών αποδίδονται με απόλυτη ακρίβεια

Μουσική Επένδυση

Τέλος η μουσική της Ελένης Καρανδρού που ντύνει όλο το έργο συντελεί καταλυτικά στη δημιουργία της κατάλληλης νοσταλγικής ατμόσφαιρας

Ερώτηση 2η: Να παρουσιάσετε η άνιση κατανομή των ρόλων σε βάρος των γυναικών στις πατριαρχικές και ανδροκρατούμενες κοινωνίες.

Στην οικογένεια του Τρίνικουλου:

- Η σόφρα επιστήμη φαίνεται να κρατάει τα ηνία του σπιτιού και να παίρνει αποφάσεις, τόσο στα οικονομικά ζητήματα όσο και στα ηθικά.
- Το πρότυπο του άντρα, αδιάφορο και ευδαιμονιστή διαφαίνεται καθαρά μέσα από το χαρακτήρα του Τρίνικουλου
- Αντιμετωπίζει καταστάσεις χωρίς την πρόποσα σοβαρότητα, παρόλο που είναι αυτός που, ως άντρας και ως πατέρας, πρέπει να πάρει την απόφαση
- Ο Τρίνικουλος όμως έχει να διεκδικεί το ρόλο του όπου του χρειάζεται και να δείχνει ότι έχει αυτός τον πρώτο λόγο. «άντε να φτιάξεις τον καφέ» είναι η εντολή του στη γυναίκα του, που της υπενθυμίζει το ρόλο της στο σπίτι

Σχήμα 4: Δείγματα εργασίας μαθητών σε μορφή MS Powerpoint

Από κει πέρα, είναι ελεύθεροι να αυτενεργήσουν, να οδηγηθούν στη βιωματική προσέγγιση της γνώσης και μέσω της ανακαλυπτικής μάθησης, να αναζητήσουν το υλικό τους, να προβάλουν την εργασία με το δικό τους τρόπο, αλλά και να προσθέσουν ό,τι εκείνοι κρίνουν πως είναι σημαντικό και ενδιαφέρον. Ο ρόλος του εκπαιδευτικού δεν είναι να διορθώσει τις εργασίες, αλλά να λειτουργήσει υποστηρικτικά, καθοδηγητικά, ενισχύοντάς τους όπου και όταν χρειάζεται.

Η αξιολόγηση των μαθητών γίνεται με τα φύλλα εργασίας, όπως προκύπτουν από τις εργασίες τους σε κάθε λογοτεχνικό έργο, ενώ είναι και διαμορφωτική, σε όλη τη διάρκεια υλοποίησης των projects. Λαμβάνονται υπόψη τα κριτήρια αξιολόγησης, όπως ορίζονται σε όλα τα project. Στο τέλος της δραστηριότητας, οι εργασίες παρουσιάζονται στην ολομέλεια του τμήματος, με την παρουσία του Διευθυντή του σχολείου, ακολουθεί αξιολόγηση από την εκπαιδευτικό, ενώ και οι μαθητές δεν αξιολογούν μόνο την εργασία τους αλλά και τις εργασίες των συμμαθητών τους. **Ολοκληρώνονται οι παρουσιάσεις** και ακολουθεί εποικοδομητικός διάλογος που ενισχύει το ενδιαφέρον των μαθητών.

Σε δεύτερο χρόνο, γίνεται **παράλληλη παρουσίαση** των εργασιών των μαθητών από όλα τα τμήματα Α΄ Λυκείου στο Σύλλογο των Φιλολόγων του σχολείου, μέσω της πλατφόρμας, προσελκύνοντας έντονο ενδιαφέρον και ενισχύοντας δεξιότητες παρουσίασης των μαθητών/τριών.

Αυτό είναι ιδιαίτερα εποικοδομητικό, γιατί οι μαθητές λειτουργούν ως μέλη μιας ομάδας με κοινό στόχο, αντιλαμβάνονται καλύτερα και τα δικά τους λάθη, αξιολογούν τη δική τους δουλειά, μαθαίνουν από τα λάθη των συμμαθητών τους και κατακτούν άμεσα και ουσιαστικά τη γνώση, αποκτούν κριτήρια για μελλοντικές τους εργασίες, κίνητρα για την επίτευξη υψηλότερων προσδοκιών, σταθμίζουν τον εαυτό τους και τις δυνατότητές τους, συνεχίζουν να μαθαίνουν και μετά το τέλος της διδακτικής ώρας παρωθούνται στη φιλαγνώσια.

Ενδεικτικά, παρατίθενται πηγές που οι μαθητές αξιοποίησαν κατά τη μαθησιακή διαδικασία, όπως: www.ekebi.gr, www.elia.org.gr, Πολιτιστικός Θησαυρός της Ελληνικής Γλώσσας <http://www.potheg.gr/Treasure.aspx?lan=1>, www.greek-language.gr, Η «Πύλη» για την ελληνική γλώσσα & τη γλωσσική εκπαίδευση, Το λήμμα Λογοτεχνία <https://el.wikipedia.org/>, Λεξικό Λογοτεχνικών Όρων <http://ebooks.edu.gr/modules/ebook/show.php/DSGL-A111/683/4523,20486/>, Φωτόδενδρο <http://fotodendro.blogspot.gr/>, Σπουδαστήριο Νέου Ελληνισμού <http://www.snhell.gr/>,

Ταινιοθήκη Ελλάδας, Μουσείο Κινηματογράφου <http://www.tainiothiki.gr/v2/filmography/view/1/2290/>.

Η συγκεκριμένη ομάδα, αξιοποίησε και τις παρακάτω πηγές, όπως αναφέρονται στο τέλος της παρουσίασης της εργασίας τους σε μορφή MS Powerpoint.

Βιβλία

Η Τιμή και το Χρήμα, Κ. Θεοτόκης, εκδόσεις Νεφέλη
Νέα Εστία» Α΄ 1927, τχ. 7 και 8, και: Εκδ. «Κείμενα» Η Τιμή και το Χρήμα: σ. 121

Ιστοσελίδες

http://latistor.blogspot.gr/2011/04/blog-post_19.html
http://users.sch.gr/symfo/sholio/kimena/theotokis_timi+xrima.htm

Φωτογραφικό Υλικό:

<http://www.corfuhistory.eu/>
Η Τιμή της Αγάπης (1984), Τόνια Μαρκετάκη (σε μορφή DVD)
Εικόνες για Πίνακες του Νικηφόρου Λύτρα: <http://artivity.gr/t/1111/paintings-by-zografos/elaiotypia-nikiforos-lytras/pinakes-zografikis-nikiforos-lytras/kambas>
Μουσική επένδυση: Ελένη Καραϊνδρου:
<https://www.youtube.com/watch?v=WhepZMxNzZg>

ΕΠΙΠΛΕΟΝ ΨΗΦΙΑΚΑ ΕΡΓΑΛΕΙΑ & ΥΠΟΣΤΗΡΙΚΤΙΚΟ ΥΛΙΚΟ ΠΟΥ ΑΞΙΟΠΟΙΗΘΗΚΑΝ

Σχολικά Εγχειρίδια, Λογοτεχνικά Έργα, Φύλλα Εργασίας: “MS Excel”, διαδίκτυο, φυλλομετρητής: “Internet Explorer”, μηχανή αναζήτησης: “Google”, ιστολόγια, πρόγραμμα επεξεργασίας κειμένου: “MS Word”, Google docs, πρόγραμμα παρουσίασης διαφανειών: “MS Powerpoint”, προγράμματα επεξεργασίας εικόνας: “Picassa” και “Paint”, οπτικά μέσα DVD Rom με ταινίες, αποθηκευτικά μέσα “USB sticks” για μεταφορά και ανταλλαγή αρχείων, πρόγραμμα αναπαραγωγής ταινιών και λήψεων εικόνων από ταινίες καθώς και αναπαραγωγής ήχων: “VLC”, πρόγραμμα επεξεργασίας ταινιών video: “Movie Maker”, ή ό,τι άλλο είχαν στη διάθεσή τους οι μαθητές, και αξιοποίησαν.

ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗΣ ΠΛΑΤΦΟΡΜΑΣ

Η πλατφόρμα, μπορεί να αξιοποιηθεί σε όλα τα μαθήματα Γυμνασίου - Λυκείου, όπως Αρχαία Ελληνικά, Ν. Γλώσσα, Ιστορία, Ερευνητικές Εργασίες και άλλα.

Επιπρόσθετα, μέσω των κατάλληλων Στηλών, μπορεί να αξιοποιηθεί ως αποθετήριο Μαθητικών Εργασιών, Πανελλαδικών Θεμάτων, ως μέσο Κοινωνικής Δικτύωσης των Εκπαιδευτικών όχι μόνο του σχολείου, αλλά και άλλων σχολείων, δημόσιων και ιδιωτικών, ως χώρος ανταλλαγής απόψεων, ιδεών, προβληματισμού, προβολής καινοτόμων εκπαιδευτικών δράσεων, συμμετοχής σε ευρωπαϊκά εκπαιδευτικά προγράμματα, και άλλες σχολικές και εκπαιδευτικές δράσεις, ενημέρωσης για τρέχοντα θέματα της εκπαιδευτικής επικαιρότητας.

ΓΕΝΙΚΑ ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

- Οι μαθητές ανταποκρίθηκαν με ενθουσιασμό και εργάστηκαν σύμφωνα με τον αρχικό σχεδιασμό του μαθήματος. Έμαθαν να διαχειρίζονται ένα καινούργιο εκπαιδευτικό εργαλείο και να αποκτήσουν, διευρύνουν αλλά και αξιοποιήσουν πολλές δεξιότητές τους. Συνδύασαν τις λειτουργίες της συγκεκριμένης πλατφόρμας, με τις ερευνητικές εργασίες με τη μέθοδο project, που στηρίζονται στις αρχές της διεπιστημονικής προσέγγισης της γνώσης.
- Οι μαθητές διαμόρφωσαν από κοινού το δικό τους πρόγραμμα εργασιών καθώς και τη διεξαγωγή του. Άντλησαν πληροφοριακό υλικό από την πλατφόρμα, το διαδίκτυο και την προτεινόμενη βιβλιογραφία, υποστήριξαν με επιστημονικό τρόπο τις εργασίες τους. Οργάνωσαν την παρουσίαση των εργασιών τους και τις παρουσίασαν σε κοινό, συμμαθητών, καθηγητών και του Διευθυντή του σχολείου. Απόκτησαν

δεξιότητες αξιολόγησης και προσέγγισαν διαθεματικά τη Λογοτεχνία αποκτώντας ολιστική αντιμετώπιση της γνώσης.

- Οι μαθητές έμαθαν πράττοντας, ενεργοποιήθηκαν δημιουργικά, απέκτησαν γνωστικές, συναισθηματικές, κοινωνικές και μεταγνωστικές δεξιότητες. Υλοποίησαν αποτελεσματικά τους ειδικούς γνωσιακούς στόχους σε κάθε προτεινόμενο σχέδιο εργασίας σύμφωνα με τη διδακτική προσέγγιση της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας. Αυτό αποδείχθηκε με το τελικό προϊόν της δουλειάς τους που ήταν οι εργασίες τους σε μορφή MS Powerpoint και οι απαντήσεις τους σε ερωτήσεις που τους είχαν τεθεί σε μορφή MS Word.
- Υπάρχουν πάντα δυνατότητες βελτίωσης των εργασιών, καθώς αυτή ήταν η πρώτη τους απόπειρα σε μία απαιτητική διδακτική προσέγγιση.
- Αναπτύχθηκε συνεργατικό και θετικό κλίμα στη σχολική τάξη τη στιγμή που οι μαθητές δεν εργάστηκαν μόνο ατομικά, αλλά παρωθήθηκαν να βοηθήσουν και να υποστηρίξουν με ευελιξία συμμαθητές τους με ιδιαίτερες ανάγκες και να προωθήσουν αποτελεσματικά το έργο της ομάδας τους και το τελικό προϊόν της δικής τους πρωτότυπης εργασίας. Εκδήλωσαν ενδιαφέρον να εργαστούν με τον ίδιο τρόπο και στη δεύτερη ενότητα της Νεοελληνικής Λογοτεχνίας «Παράδοση και Μοντερνισμός στη Νεοελληνική Λογοτεχνία».
- Οι μαθητές/τριες αυτενέργησαν, κατάθεσαν τις δικές τους απόψεις, προβληματίστηκαν, αναστοχάστηκαν, κατάκτησαν τη γνώση μεθοδικά, ολιστικά, βιωματικά και ερευνητικά, κάτι που αποτελούσε άλλωστε και βασικό στόχο του αναλυτικού προγράμματος. Ενισχύθηκε η δημιουργική γραφή, γράφοντας άρθρα, ή δίνοντας για παράδειγμα, το δικό τους τέλος στις ιστορίες, στην ηλεκτρονική εφημερίδα του σχολείου. Η Διαθεματική προσέγγιση της Λογοτεχνίας με χρήση ΤΠΕ, αποτέλεσε εφελκυστικό φιλαγωνίσιας.
- Παρότι στην αρχή προέκυψαν μικρά προβλήματα στη διαχείριση της πλατφόρμας, από περιορισμένο αριθμό μαθητών, διευθετήθηκαν άμεσα και αποτελεσματικά μέσω της συνεργατικότητας που αναπτύχθηκε μεταξύ των μελών των ομάδων. Επιτεύχθηκε τελικά άμεση, απρόσκοπτη και αποτελεσματική συνεργασία μαθητών και καθηγήτριας.
- Στο πλαίσιο της μεθοδολογίας «Ανοιχτές πόρτες», όπου οι εκπαιδευτικοί της ίδιας ειδικότητας επισκέπτονται μαθήματα άλλων συναδέλφων, συνάδελφοι φιλόλογοι επισκέφτηκαν το τμήμα κατά τη διάρκεια του μαθήματος. Γνώρισαν την πλατφόρμα, τη χρήση της, τον τρόπο που εργάστηκαν οι μαθητές και την αξιολόγησαν. Συμπλήρωσαν ένα μικρό ερωτηματολόγιο με ερωτήσεις κλειστού τύπου και μία ανοιχτού. Η αποτίμησή τους ήταν θετική. Κατέθεσαν προτάσεις για τη βελτίωση των εργαλείων που αξιοποιήθηκαν.
- Η ομάδα εργασίας Φιλολόγων σε σύσκεψη που ακολούθησε εξέφρασε έντονο ενδιαφέρον και για ευρύτερη εκπαιδευτική αξιοποίηση της πλατφόρμας.
- Η αρμόδια για το σχολείο Σχολική Σύμβουλος Φιλολόγων, αποδεχόμενη πρόσκληση του σχολείου, γνώρισε την πλατφόρμα, τη χρήση της και την εφαρμογή της και κατέθεσε μία προσωπική της αποτίμηση. Εκφράστηκε με θετικά σχόλια.

ΑΝΑΦΟΡΕΣ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΕΣ

Αποστολίδου, Β., & Χοντολίδου, Ελ., επιμ. (1999), «Λογοτεχνία και Εκπαίδευση», Αθήνα, Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός.

Βοσνιάδου, Σ. (2006), «Παιδιά, Σχολεία και Υπολογιστές: Προοπτικές, προβλήματα και προτάσεις για την αποτελεσματικότερη χρήση των Νέων Τεχνολογιών στην Εκπαίδευση», Αθήνα, εκδόσεις Gutenberg.

Δεδούλη, Μ. (2002), «Βιωματική μάθηση – Δυνατότητες αξιοποίησής της στο πλαίσιο της Ευέλικτης Ζώνης», Επιθεώρηση Εκπαιδευτικών Θεμάτων, τομ. 6, 145 – 159.

Δημητρακοπούλου, Α. (2002), «Διαστάσεις διδακτικής διαχείρισης των εκπαιδευτικών εφαρμογών των Τεχνολογιών της Πληροφορίας και της Επικοινωνίας»: Προς

μια ολοκληρωμένη αξιοποίησή τους στην εκπαίδευση. Νοητικά Εργαλεία και Πληροφοριακά Μέσα. Παιδαγωγική Αξιοποίηση της Σύγχρονης Τεχνολογίας για τη Μετεξέλιξη της Εκπαιδευτικής Πρακτικής, επιμ. Χρ. Κυνηγός & Ε. Δημαράκη, 57-81, Αθήνα, εκδόσεις Καστανιώτης.

Κολιάδης, Ε. (1991), «*Θεωρίες Μάθησης και Εκπαιδευτική Πράξη*», Αθήνα, εκδόσεις Αθανασόπουλος-Παπαδάμης.

Ματσαγγούρας, Ηλ., «*Η καινοτομία των ερευνητικών εργασιών στο Νέο Λύκειο*» βιβλίο εκπαιδευτικού, πρώτο μέρος 4ο κεφάλαιο, σελ.73-94, ΟΕΔΒ 2011.

Ματσαγγούρας, Η. (2000), «*Ομαδοσυνεργατική διδασκαλία και μάθηση*», Αθήνα, εκδόσεις Γρηγόρης.

Ματσαγγούρας, Η. (2004), «*Η διαθεματικότητα στη σχολική γνώση*», Αθήνα, εκδόσεις Γρηγόρης.

Ματσαγγούρας, Η. (2004), «*Θεωρία και Πράξη της Διδασκαλίας: Στρατηγικές Διδασκαλίας, τόμος Β΄*». Η Κριτική Σκέψη στη Διδακτική Πράξη. Αθήνα, εκδόσεις Gutenberg

Μικρόπουλος, Τ. Α. & Μπέλλου, Ι. (2010), «*Σενάρια διδασκαλίας με υπολογιστή*», Αθήνα, εκδόσεις Κλειδάριθμος.

Ράπτης, Α. και Ράπτη, Α. (2004α), «*Μάθηση και Διδασκαλία στην εποχή της πληροφορίας-Ολική προσέγγιση*», Τόμος Α΄, Αθήνα, εκδόσεις Α. Ράπτη.

Ράπτης, Α. & Ράπτη, Α. (2001), «*Μάθηση και διδασκαλία στην εποχή της Πληροφορίας*», Τόμος Α΄ και Τόμος Β΄, Αθήνα, εκδόσεις Α. Ράπτη.

Σολωμονίδου, Χ. (1999), «*Εκπαιδευτική Τεχνολογία. Μέσα, υλικά, διδακτική χρήση και αξιοποίηση*», Αθήνα, εκδόσεις Καστανιώτη.

Σολωμονίδου, Χ. (2006), «*Νέες Τάσεις στην Εκπαιδευτική Τεχνολογία, Εποικοδομισμός και σύγχρονα περιβάλλοντα μάθησης*», Αθήνα, εκδόσεις Μεταίχμιο.

Χρυσυφίδης, Κ. (1994), «*Βιοματική –Επικοινωνιακή διδασκαλία: Η εισαγωγή της μεθόδου project στο σχολείο*», Αθήνα, εκδόσεις Gutenberg.

Ψυχάρης, Σ., «*Εισαγωγή των τεχνολογιών πληροφορίας και επικοινωνίας (ΤΠΕ) στην εκπαίδευση*», Αθήνα 2009, εκδόσεις Παπαζήσης.

Bigge, M., «*Θεωρίες Μάθησης*», Αθήνα 1990, εκδόσεις Πατάκη.

Dodge, B. (2001), «*Πέντε κανόνες για το γράψιμο μια μεγάλη WebQuest. Μάθηση και Leading με την Τεχνολογία*», 28 (8), 6-9.

Frey, K. (2002), *Η "Μέθοδος Project"*. Μια μορφή συλλογικής εργασίας στο σχολείο ως θεωρία και πράξη (μτφ. Κ. Μάλλιου). Θεσσαλονίκη: Αδελφοί Κυριακίδη. (έτος έκδοσης πρωτοτύπου 1998)

Frey, K., «*Η μέθοδος Project*», Αθήνα 2010, εκδόσεις Αφοί Κυριακίδη.

Jarvis, P., «*Συνεχιζόμενη εκπαίδευση και κατάρτιση: Θεωρία και Πράξη*», Αθήνα 2004

Morgan, A., «*Improving Your Students' Learning*», Kogan Page, London 1995.

ΔΙΑΔΙΚΤΥΑΚΕΣ

Μικρόπουλος, Α. (2006), «Ο υπολογιστής ως γνωστικό εργαλείο», Αθήνα, Ελληνικά Γράμματα <http://slideplayer.gr/slide/7315696/>

«Οδηγίες για τη διδασκαλία της Νέας Ελληνικής Λογοτεχνίας στην Α΄ τάξη Επαγγελματικού Λυκείου, για το σχ. έτος 2011-2012» <https://www.ypepth.gr/publications>

Πρόγραμμα Σπουδών για τη διδασκαλία της Λογοτεχνίας Α΄ Λυκείου, Β. Αποστολίδου, Ν. Κουντουρά, Κ. Προκοπίου, Ελ. Χοντολίδου <http://users.sch.gr/stava/sf/lit/1.2.pdf>

Επιμόρφωση εκπαιδευτικών στα νέα αναλυτικά προγράμματα, Πρόγραμμα Σπουδών Λογοτεχνίας 21-24/1/2011 <http://slideplayer.gr/slide/2708505/>

Διαθεματικό Ενιαίο Πλαίσιο Προγραμμάτων Σπουδών (Δ.Ε.Π.Π.Σ.), Παιδαγωγικό Ινστιτούτο <http://www.pi-schools.gr/programs/depps/>

Ενότητα 2.5. «Μεθοδολογική προσέγγιση του Κ.Χ.Φ/Η μέθοδος project», Μαρία Φραγκάκη, 2007 http://users.sch.gr/nikbalki/epim_kse/files/Parousiaseis/Method_Project.pdf

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - Πλατφόρμα Ασύγχρονης Τηλεκπαίδευσης
http://ecourse.uoi.gr/pluginfile.php/99093/mod_resource/content/1/EkaideutikoSenario2014v1.doc (αναφορά στην ψηφιακή ταξινόμια του Bloom).